

SMRTNA KAZEN V ZDA

PODROČJE: Tuji jeziki
RAZISKOVALNA NALOGA

AVTOR:

Zara Bajrić,
9. razred

MENTOR:

Mag. Marina Vrčko, prof. angleščine

2023

OSNOVNA ŠOLA KOSEZE

KAZALO VSEBINE:

1. ZAHVALA	4
2. POVZETEK	5
3. UVOD	6
4. TEORETIČNI DEL	7
4.1. SMRTNA KAZEN IZ ZGODOVINSKEGA IN VERSKEGA VIDIKA	7
4.2. ZAGOTAVLJANJE PRAVIČNEGA SOJENJA	9
4.3. UPRAVIČENOST UPORABE SMRTNE KAZNI	10
4.3.1. Odvrčanje	10
4.3.2. Povračilo	10
4.4. USTREZNOST SMRTNE KAZNI	11
4.4.1. Zakonitost	11
4.4.2. Metode izvedbe	11
4.4.3. Nedolžnost	12
4.4.4. Morala	12
4.4.5. Alternative	12
4.5. IZJEME PRI UPORABI SMRTNE KAZNI	13
4.5.1. Mladoletniki	13
4.5.2. Duševne motnje	13
4.5.3. Nosečnice in mlade matere	13
4.6. JEZIK IN BESEDIŠČE	14
4.7. MEDIJI	14
5. RAZISKOVALNI/EMPIRIČNI DEL	15
5.1. MATERIAL IN METODE DE LA	15
5.1.1. Vzorec	15
5.1.2. Postopki zbiranja podatkov	16
5.1.3. Postopki obdelave podatkov	17
5.2. REZULTATI	17
5.2.1. Porazdelitev odgovorov po posameznih vprašanjih	17
6. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	23
6.1. RAZPRAVA	23
6.1.1. Prvo vprašanje	23
6.1.2. Drugo vprašanje	23
6.1.3. Tretje vprašanje	23
6.1.4. Četrto vprašanje	23
6.1.5. Peto vprašanje	24
6.1.6. Šesto vprašanje	24
6.1.7. Sedmo vprašanje	24
6.1.8. Osmo vprašanje	24
6.2. ZAKLJUČEK	25
7. SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE	26
8. PRILOGE	28
8.1. PRILOGA 1	28

KAZALO SLIK

Sl. 1: razporeditev po razredih (vir: avtor)	16
Sl. 2: razporeditev po spolu (vir: avtor).....	16
Sl. 3: razporeditev odgovorov pri prvem vprašanju (vir: avtor).....	17
Sl. 4: razporeditev odgovorov pri drugem vprašanju (vir: avtor).....	18
Sl. 5: razporeditev odgovorov pri tretjem vprašanju (vir: avtor).....	19
Sl. 6: razporeditev odgovorov pri petem vprašanju (vir: avtor)	20
Sl. 7: razporeditev odgovorov pri šestem vprašanju (vir: avtor)	20
Sl. 8: razporeditev odgovorov pri sedmem vprašanju (vir: avtor).....	21
Sl. 9: razporeditev odgovorov pri osmem vprašanju (vir: avtor)	22

1. ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici za vso pomoč, nasvete in spodbudo pri izdelavi naloge.

Hvala tudi vsem učiteljicam, ki so anketo posredovale med učence in učencem, ki so jo rešili.

2. POVZETEK

Smrtna kazen je tema, ki je precej razdelila sodobni svet. Večina ljudi o njej nima jasnega stališča. Nekateri jo podpirajo, drugi si želijo, da bi jo čim prej odpravili, spet tretji pa menijo, da je sprejemljiva, a le v določenih primerih.

Pri nas je bila zadnja smrtna kazen izvršena leta 1959, uradno pa so jo odpravili leta 1989. Vendar pa se ta še vedno redno izvaja v 54 državah, ena od teh so tudi ZDA.

Namen naloge je bil s pomočjo ankete ugotoviti, kakšno je mnenje učencev tretje triade osnovne šole na to temo in koliko so z njo sploh seznanjeni. Prav tako pa tudi raziskati zgodovinsko in versko ozadje te teme; ugotoviti, ali je sistem pravičen in enakopraven; raziskati vpliv medijev na mnenje ljudi in preveriti, kakšne so razlike v obsežnosti besedišča o smrtni kazni pri nas ter v ZDA, kjer se takšni načini kaznovanja še uporabljajo.

Ključne besede: smrtna kazen, ZDA, pravosodni sistem, zakonita kazen

3. UVOD

Smrtna kazen pomeni namerno usmrtitev osebe, ki je zagrešila določeno kaznivo dejanje. Kaznovanje z uporabo smrtne kazni že dolgo časa velja za eno najbolj razgretih in kontroverznih razprav na svetu. Njeni nasprotniki menijo, da gre za visoko kršitev temeljnih človekovih pravic in jo pogosto enačijo z umorom, saj nima bistvenega vpliva na zniževanje stopnje tovrstnih zločinov. Zagovorniki pa med tem trdijo, da je smrtna kazen morda neprijeten, vendar nujen element pri varovanju družbe pred najbolj skrajnimi zločini.

Poleg Združenih Držav Amerike (v nadaljevanju ZDA) smrtno kazen redno in aktivno izvaja še 53 držav, 7 pa jih izvaja le pri ekstremnih zločinih (npr. za vojne zločine).

Kjer je zločin, mora biti tudi kazen. Ker zakonu ne sme nihče ubežati. Namen kaznovanja je pokazati, da za vsako dejanje obstajajo posledice. Posledice, ki jim ni mogoče ubežati ali se jim izogniti. Posledice, ki udeležene spremljajo celo življenje. S kaznovanjem poskušamo zagotoviti, da posameznik kaznivih dejanj ne ponovi v prihodnosti oz. zmanjšati možnost, da bi jih zagrešil kdo drug. Zločinec mora biti kaznovan – to je skupen konsenz celotne družbe. Ključen problem se pojavi pri vprašanju, na kakšen način naj bo kazen izvršena. Glavni dejavnik pri odločanju o tem je vrsta zločina, ki ga obsojeni zagreši. Seveda so tu tudi okoliščine zločinca. V nekaterih primerih se zdi, da je kaznovanje s smrtno kaznijo edini način, da družbo obvarujemo pred tovrstnimi zločini.

Ali je mogoče poiskati primernejšo alternativo smrtne kazni? Ima država sploh pravico odvzeti življenje posamezniku?

4. TEORETIČNI DEL

4.1. SMRTNA KAZEN IZ ZGODOVINSKEGA IN VERSKEGA VIDIKA

Korenine smrtne kazni segajo že v 18. stoletje pr. n. št. v Babilon, ko je kralj Hamurabi uzakonil kaznovanje s smrtno kaznijo za skupno 25 zločinov. Po njegovem vzoru sta takšno kaznovanje uzakonili tudi Antična Grčija in Rimsko cesarstvo. Najbolj pogoste oblike usmrtitve so vključevale križanje, kamenjanje, utapljanje, sežiganje na grmadi, pretepanje do smrti in pribijanje na kol.

Kasneje, okoli desetega stoletja našega štetja se je v Veliki Britaniji kot običajna metoda usmrtitve uveljavilo obešanje. V času vladanja Vilijema I., znanega tudi po imenu Vilijem Osvajalec je bilo izvajanje smrtne kazni za kateri koli zločin strogo prepovedano. Vendar ni trajalo dolgo, saj je bilo v 16. stoletju, pod vladavino Henrika VIII. usmrčenih kar 72.000 ljudi. Največji vpliv na uporabo smrtne kazni v ZDA je imela prav Velika Britanija. Ko so evropejski priseljenci prišli v Novi svet, so s seboj prinesli svoje zakone, in z njimi prakso smrtne kazni. Prva zabeležena usmrtitev je potekala leta 1608, po komaj enem letu po prvi naselitvi, v koloniji Jamestown, v Virginiji. Usmrčen je bil stotnik George Kendall, obsojen pa je bil vohunjenja za Španijo. Zakoni in načini izvrševanja smrtne kazni so se med kolonijami razlikovali. Nekatero kolonije so smrtno kazen izvajale tudi za manjše prekrške, kot so kraja kosa kruha, usmrtitev pa so si ogledovale množice ljudi. Vendar so skozi čas zožili spekter zločinov, kaznovanih s smrtno kaznijo, da je bil poudarek kaznovanja na bolj okrutnih zločinih, kot je na primer umor prve stopnje. Odvijanje same usmrtitve pa je bilo predstavljeno v zapore, da bi odpravili spektakel javne usmrtitve.

V 18. stoletju je veliko ljudi, zlasti Evropejcev, začelo nasprotovati smrti kazni. To gibanje se je okrepilo po drugi svetovni vojni, ko so bili mnogi siti vseh pobojev, ki so se dogajali med vojno. Druga za drugo, so vse zahodnoevropske države, ter Kanada, začele odpravljati smrtno kazen, dokler ni bila ZDA edina zahodna demokracija, ki jo je še izvajala. Sedemnajst ameriških zveznih držav je prepovedalo uporabo smrtne kazni. New York, ki je smrtno kazen prepovedal pred tridesetimi leti, pa jo je ponovno uvedel leta 1995.

Danes je smrtno kazen v celoti odpravilo, ali pa je ni izvajalo že več kot deset let, 37 od 50 zveznih držav. Največja prelomnica, ki je k temu pripomogla, se je začela že v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Takrat so se tudi v ZDA začela gibanja proti smrti kazni, število usmrtitev pa je drastično upadlo. Leta 1972, v primeru *Furman v. Georgia*, je ameriško vrhovno sodišče presodilo, da je smrtna kazen protiustavna, vsaj v obliki, kot je bila takrat uporabljena. Ta naj bi bila kršitev osmega amandmaja proti krutim in nenavadnim kaznim, predvsem zaradi nedoslednosti pri tem, kdo naj bo obsojen na smrt in kdo ne. V naslednjih letih so se vse države ukvarjale z reformiranjem zakonov o smrti kazni, da bi dosegle standarde, ki jih je predpisalo vrhovno sodišče. Po spremembi zakonov se je pojavilo še eno ključno vprašanje: ali se smrtna kazen izvaja pravično in enakovredno? Raziskave so pokazale, da so temnopolti ljudje, ki ubijejo svetlopoltega človeka, kar sedemkrat pogosteje obsojeni na smrtno kazen kot svetlopolti, ki ubijejo temnopoltega. Od leta 1977 do 1985 je bilo zato v ZDA usmrčenih manj kot 50 ljudi,

vendar jih je skoraj 2000 čakalo na usmrtitev. Sodišče se je strinjalo, da statistično gledano obstaja neka rasna neenakovrednost med obsojenci, vendar to ni bilo dovolj, da bi smrtne kazni odpravili.

Ključno vlogo pri oblikovanju mnenja ljudi, o moralnosti smrtne kazni, je imela tudi vera. Čeprav se je mnenje nekaterih ver skozi zgodovino spremenilo, so imele te izjemen vpliv na stališče vladarjev držav o uporabi takšnega kaznovanja. Mnenje posameznih verovanj je zelo raznoliko.

Najbolj zglasni zagovornik uporabe smrtne kazni je gotovo islamska vera. V njihovi sveti knjigi, Koranu, je zapisano: »Ne jemlji življenja, ki ga je Bog posvetil, razen po pravici in zakonu. Zato vam ukazuje, da se naučite modrosti«. (Qur'an 6:151) V islamskih državah se uporablja kodeks šeriatskega prava, ki je povezan z uporabo smrtne kazni kot neke vrste maščevanja za najrazličnejše zločine.

Med judovskimi verstvi že dolgo potekajo razprave o smrti kazni, vendar so na splošno usmerjeni proti njej. V Izraelu je smrtna kazen sicer v uporabi, vendar le za zločine, kot so genocid ali izdaja.

Budizem in hinduizem ne izražata jasnega stališča o smrti kazni. Kitajska, Japonska in Indija se redno poslužujejo kaznovanja s smrtno kaznijo.

Krščanska vera je skozi zgodovino pogosto spreminjala svoj odnos do smrtne kazni. Če so bili v zgodovini veliki zagovorniki uporabe takšnega načina kaznovanja, so v zadnjih 30 letih odločno proti njej. Čeprav je sveto pismo v večini za smrtne kazni ("Kdor koli prelije človeško kri, bo preli človek njegovo kri, kajti Bog je ustvaril človeka po svoji podobi."), se v njem da zaznati tudi nekatere zapise, ki nakazujejo proti njej (»Nikomur ne vračaj hudega s hudim«).

4.2. ZAGOTAVLJANJE PRAVIČNEGA SOJENJA

Najosnovnejši standard, zapisan v vseh ustavah sodobnih držav, zahteva, da so vsi pred zakonom enaki. Vendar v praksi ni vedno tako. Še posebej pri primerih s smrtno kaznijo, je diskriminacija najbolj opazna. Raziskave so pokazale, da je med obsojenimi na smrt največ revnih ali socialno šibkejših, oseb s psihosocialnimi ali intelektualnimi motnjami ter tujcev. Zaradi nepismenosti, revščine in jezikovnih ovir imajo prav te skupine ljudi omejen dostop do učinkovitega pravnega zastopanja.

Pomembno vprašanje, ki si ga moramo tukaj zastaviti je tudi vprašanje krivičnih obsodb. Veliko dokazov vsako leto potrjuje, da kljub napredovanju nekaterih sistemov, še vedno prihaja do krivičnih obsodb in sodnih zmot. Vendar tveganja krivične obsodbe ne bo mogoče nikoli v celoti odpraviti, saj noben kazensko pravosodni sistem ni popoln. Kjer obstaja diskriminacija (v ZDA je je veliko), obstaja tudi krivična obsodba, saj obsojeni niso dobili prave priložnosti, da se zagovarjajo.

V ZDA so bili sprejeti nekateri postopki, ki zagotavljajo pošteno in nepristransko sojenje, dodelitev ustreznega zagovornika ter možnost pritožbe in prošnje za pomilostitev. Vendar pa se te pogosto zanemari. V nekaterih primerih obsojeni niti nimajo priložnosti opozoriti na svoje okoliščine ali pa jih sploh ne upoštevajo. Po zakonu velja tudi, da je lahko oseba obsojena na smrt in spoznana za krivega na isti dan. Čeprav se podatki kot na primer izkušnje travme, nasilja ali zanemarjanja sedaj štejejo kot pomembne, bodo te zaradi pomankanja časa redkokdaj predstavljene smiselno, če sploh.

Na srečo pa v ZDA obstaja veliko neprofitnih organizacij, ki srbijo za pravično obravnavo obsojenih na smrt in se zavzemajo za čimprejšnjo opustitev smrtne kazni, tako v ZDA kot po svetu. Najbolj znane so Death Penalty Action (DPA), Death Penalty Information Center (DPIC), Innocence Project in Amnesty International.

4.3. UPRAVIČENOST UPORABE SMRTNE KAZNI

4.3.1. Odvračanje

Glavni argument vseh zagovornikov uporabe smrtne kazni je, da odvrača od smrtnih zločinov. Navajajo, da je stroga kazen nujna za preprečevanje umorov in terorizma. Vendar pa vseeno ne obstaja noben oprijemljiv dokaz, da to res drži.

ZDA je na 56. mestu (od 136), po stopnji kriminala v letu 2023. Njihov indeks kriminala je 47,81. Po stopnji kriminala zaostajajo med drugim tudi za Venezuelo, Brazilijo, Jamajko, Bahami in Francijo, vodijo pa pred Ukrajino, Egiptom, Veliko Britanijo, Rusijo, Tajsko in drugimi. Slovenija se nahaja na 128. mestu na tej lestvici, njen indeks je 22,28 (vir: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/crime-rate-by-country>, dostop: 24.2.2023). Združene države imajo torej večjo stopnjo zločinov kot precej drugih držav, ki smrtne kazni ne uporabljajo.

Vse zvezne države sicer ne uporabljajo smrtne kazni, vendar se tudi med njimi, stopnja zločinov bistveno ne razlikuje, oziroma to ni posledica uporabe smrtne kazni. Na primer Oklahoma, ki redno uporablja kaznovanje s smrtno kaznijo, ima stopnjo kriminala 5870 na 100000 prebivalcev, med tem ko ima Washington, ki je takšno kaznovanje opustil leta 2018, 5759 na 100000 prebivalcev (vir: <https://worldpopulationreview.com/state-rankings/crime-rate-by-state>, dostop: 24.2.2023).

Prepričanje, ki ga ima veliko Američanov, da kaznovanje s smrtno kaznijo znižuje stopnje tovrstnih zločinov, je torej napačno. Učinkovitost odvračanja od kaznivih dejanj je enaka ali morda celo manjša kot pri dosmrtnem zaporu.

4.3.2. Povračilo

Mnogi menijo, da je smrtna kazen bolj pravična za svojce žrtve. To izhaja iz koncepta »oko za oko«, ki pravi, da mora biti kazen enako surova kot zločin in tako moralno uravnotežiti krivico, ki jo je storil zločinec. Zločincu je treba torej naložiti kazen, ki je primerna kaznivemu dejanju, ki ga je storil.

Zagovorniki trdijo, da povračilo ni enako maščevanju. Maščevanje pomeni povzročitev škode storilcu iz jeze zaradi tega, kar je storil. Povračilo pa je razumsko podprta teorija, da si zločinec zasluži kazen, ki ustreza teži njegovega zločina. To naj ne bi temeljilo na sovraštvu do zločinca. Pravijo, da je to treba opraviti, tudi če si svojci žrtve tega ne želijo. Vendar pa naj bi tudi njim to prineslo pravico in zaključek.

Nasprotniki pa na drugi strani menijo, da je tako imenovano povračilo le drug izraz za maščevanje. Usmrnitev človeka, ki je usmrtil nekoga drugega pomeni le nadaljevanje kroga nasilja, ki ne vodi nikamor. Pravijo, da se ne smemo odzivati na povzročeno krivico in škodo s povzročanjem še več škode in krivice, vendar se namesto tega osredotočiti na potrebe žrtev nasilja in njihovih ljubljenih, ko ponovno gradijo svoja življenja ter spodbujati odškodninske in pravne procese v širši skupnosti. Opozarjajo tudi, da nobena sankcija ne razbremeni

svojcev žrtve. Le-ti bodo večno žalovali. Čakanje na izvršitev smrtne obsodbe njihovo stisko samo še poveča.

4.4. USTREZNOST SMRTNE KAZNI

4.4.1. Zakonitost

Zakon o smrtni kazen je bil pod največjo preizkušnjo leta 1972 v primeru Furman v. Georgia. Takrat je doživel tudi temeljito prenavo. Od leta 1977, eno leto po tem, ko je vrhovno sodišče ZDA dokončno ponovno potrdilo ustavnost smrtne kazni, je bilo usmrčenih okoli 1500 moških in žensk. Vendar pa je število usmrtitev v zadnjih dveh desetletjih močno upadlo. V večini primerov so bili usmrčeni obsojeni umorov, čeprav pa se smrtna kazen lahko uporabi tudi za zločine, kot sta izdaja ali vohunjenje.

Nasprotniki smrtne kazni trdijo, da je ta protiustavna, saj krši temeljne človekove pravice. Med temi so vključena tudi pravica do življenja, ohranjanja dostojanstva in podobno. Pravijo tudi, da je kršitev osmega amandmaja, ki ščiti pred uvedbo previsokih varščin, previsokih glob ali krutih in nenavadnih kazni.

Točno del o krutih in nenavadnih kaznih je najpomembnejši in hkrati najbolj kontroverzen del tega amandmaja. Kajti kako se meri krutost in nenavadnost? Menim, da bi morala država jasno opredeliti standarde, kdaj je kazen kruta oziroma nenavadna, saj zdaj to lahko vsak interpretira po svoje. Vseeno pa je smrtna kazen prestala vse dosedanje pravne postopke, kar pomeni, da je ta popolnoma zakonita.

4.4.2. Metode izvedbe

V zgodovini se je, kot sem omenila v poglavju Smrtna kazen iz zgodovinskega in verskega vidika, pojavljalo veliko načinov usmrtitve. Med te uvrščamo obešanje, zažiganje na grmadi, utopitve ipd. Danes pa je v ZDA najpogostejša in v nekaterih predelih tudi edina dovoljena uporaba smrtonosne injekcije. Ta naj bi bila dokaj hitra in neboleča. Toda v zadnjih letih se je pojavilo veliko težav pri pridobivanju zdravil za injiciranje. Zato nekatere države dovoljujejo tudi druga sredstva. Večinoma sta to električni udar ali dušikova hipoksija (smrtonosni odmerek plina). Ponekod ima obsojeni pravico tudi izbrati, na kakšen način želi, da se njegova obsodba izvede.

Odzivi so različni. Na eni strani zagovorniki menijo, da je najbolj humano, da ima zapornik možnost izbire, na kakšen način želijo biti usmrčeni. Na drugi strani pa nasprotniki pravijo, da država, namesto, da bi naredila korak naprej in odpravila smrtno kazen, je ta naredila korak nazaj, saj so te oblike kaznovanja bolj srednjeveške kot sodobne.

4.4.3. Nedolžnost

Pri kaznovanju s smrtno kaznijo, tako kot pri vseh ostalih kaznovanjih, obstaja možnost, da je obsojeni nedolžen. Razlika je le, da nedolžnega iz zaporu lahko izpustimo, medtem ko je smrtna kazen dokončna. Od leta 1973 je bilo oproščenih okoli 190 ljudi, ki so bili po krivici obsojeni in usmrčeni. Glavni problem je, da je pritožbeni postopek osredotočen bolj na napake v samem pravnem postopku kot na ugotovitve in dejstva. V nekaterih primerih se po izrečeni smrtni obsodbi pojavijo novi dokazi, ki povzročijo pojav dvoma o krivdi obsojenca. V tem primeru se njegova kazen zniža na dosmrtni zapor. Težava nastane, če se te dokazi pojavijo prepozno. V tem primeru država usmrčenega pomilosti.

Zakon posameznikom, oproščenim kaznivih dejanj, zagotavlja 50000 dolarjev za vsako leto preživeto v zaporu in 100000 dolarjev za vsako leto, preživeto čakajoč na smrtno obsodbo. Višine teh zneskov se med zveznimi državami sicer razlikujejo. Vseeno pa ne glede na to, kakšen znesek ponudi država, ne more popraviti svoje napake.

Nasprotniki smrtne kazni neupravičeno usmrtitev navajajo kot argument proti smrtni kazni medtem ko zagovorniki poudarjajo, da je takih primerov zelo malo in da argument nedolžnosti zadeva pravosodni sistem na splošno, saj je ta posledica človeške napake.

4.4.4. Morala

Moralno vprašanje smrtne kazni je že stoletja tema burne razprave. Ključna točka te razprave je, ali je moralno sprejemljivo, da država usmrti ljudi ter v kakšnih okoliščinah. Tukaj se pojavi tudi vprašanje, da glede na to, da je v demokraciji oblast ljudstvo, če oblast usmrti človeka, ali to pomeni, da smo ga mi usmrtili?

Večina ljudi, ki meni, da smrtna kazen ni moralno sprejemljiva, kot utemeljitev navaja, da je kruta, nehumana in ponižujoča ter popolnoma nepotrebna. Prav tako pa je tu tudi nedotakljivost človeškega življenja ipd. Na drugi strani pa tisti, ki menijo, da je smrtna kazen moralna pravijo da je usmrtitev človeka v obrambne namene in v dobrobit družbe, da bi se izognili večji škodi.

4.4.5. Alternative

Najbližja alternativa smrtni kazni je doživljenjski zapor brez možnosti izpusta. Vendar tudi ta možnost ni idealna.

Nekateri menijo, da zločinci, ki so na primer morili, predstavljajo grožnjo ostalim zapornikom ter da lahko iz zaporu pobegnejo in svoja dejanja nadaljujejo. Drugi menijo, da je dosmrtni zapor enak ali celo slabši kot smrtna kazen iz moralnega in etičnega vidika. Spet tretji pa, da dosmrtni zapor ne odvrne zločincev od zločinov, saj te, ko jih ujamejo, dobijo streho nad glavo in tople obroke.

4.5. IZJEME PRI UPORABI SMRTNE KAZNI

4.5.1. Mladoletniki

Otroci za svoja dejanja niso tako odgovorni kot odrasli. Pri smrti kazni je to načelo sprožilo razpravo o tem, katera starost je prenizka, za usmrnitev. Mednarodno pravo človekovih pravic že dolgo prepoveduje uporabo smrtne kazni za osebe, ki so bile v času kaznivega dejanja mlajše od osemnajst let. Vrhovno sodišče ZDA je to uzakonilo leta 2005. Zaradi napredovanja znanstvenih raziskav na področju razvoja možganov pa se zdaj pojavljajo tudi vprašanje, ali bi bilo treba kaznovanje s smrtno kaznijo prepovedati tudi za mlade odrasle.

4.5.2. Duševne motnje

Izrekanje smrtne kazni osebam z motnjami v duševnem zdravju je protiustavno. Toda slabo pravno zastopanje in težko dokazljive zahteve povzročajo, da se usmrnitve duševno bolnih še vedno dogajajo. ZDA ni povsem prepovedala, ampak je le omejila izrekanje smrtne kazni duševno nestabilnim. Vsaka zvezna država ima svoje zakone o tem, kako naj bodo tretirani duševno bolni, ki so krivi smrtnih zločinov.

4.5.3. Nosečnice in mlade matere

Smrtna kazen se ne sme izvesti med nosečnostjo. Vendar pa so nosečnice in matere novorojenčkov še vedno lahko obsojene na smrt. Preden bo smrtna obsodba izvršena, bo namreč otrok že rojen. Za njega bodo nato skrbeli člani družine ali pa rejniški domovi.

4.6. JEZIK IN BESEDIŠČE

Zaradi vsakodnevnega srečevanja s to temo imajo angleško govoreče države veliko bolj razvito besedišče o smrtni kazni kot ga imamo pri nas, kjer smo se, kot sem že omenila, s smrtno kaznijo nazadnje srečali leta 1959, uradno pa je bila odpravljena leta 1989. V angleškem jeziku najdemo zato veliko besed in besednih zvez, povezanih z smrtno kaznijo, za katere ne moremo najti domačih ustreznic. Take so na primer besede *death penalty*, *death warrant*, *death row*, *capital punishment*, *extreme penalty*, *judicial murder/execution*, *legalized killing* ipd. Vse te besede bi v našem jeziku prevedli preprosto v »smrtna kazen«. Ampak te besede še zdaleč niso sopomenke, čeprav imajo morda nekatere dokaj podoben pomen. Najpogosteje zamenljivi sta besedi *death penalty* in *capital punishment*. Njun pomen je zelo podoben, a vendar ni povsem enak: beseda *death penalty* se nanaša na zapornika, ki je bil obsojen na smrtno kazen, vendar še ni bil usmrčen med tem, ko se beseda *capital punishment* nanaša na njegovo dejansko usmrtitev. Med pogosto uporabljene besede, ki se nanašajo na smrtno kazen spadata tudi besedi *death row* in *death warrant*. Beseda *death row* se nanaša na obdobje po izrečeni smrtni obsodbi, ko obsojeni v zaporu čaka na izvršitev njegove smrtne obsodbe, beseda *death warrant* pa se nanaša na pravni dokument, ki vsebuje smrtno obsodbo osebe.¹

Različne besede se uporabljajo tudi glede na to kaj želimo v povedi poudariti. Nekatere, na primer *judicial murder* (dobesedni prevod: sodni umor) ali *legalised killing* (dobesedni prevod: zakonito ubijanje), se uporabljajo, ko želimo poved obarvati s čustvi (izraža nestrinjanje, pretiravanje ipd.).

4.7. MEDIJI

V naši družbi imajo na mnenje in seznanjenost s smrtno kaznijo izjemen vpliv mediji. Ne le poročila na radiu, v časopisih in na televiziji, temveč tudi filmi, nadaljevanke in glasba so viri, kjer lahko zasledimo vsebino smrtne kazni. Ker pri nas večino medijskega prostora zavzemajo prav ameriški filmi in nadaljevanke, pa smo o smrtni kazni seznanjeni tudi mi, čeprav takih načinov kaznovanj ne uporabljamo več.

Med najbolj popularne filme, ki vsebujejo temo smrtne kazni spadajo:

1. Zelena milja (1999): Zgodba temelji na istoimenskem romanu Stephena Kinga 1996. Paznik za prestajanje smrtne kazni je priča nadnaravnim dogodkom, ki se zgodijo potem, ko v njegovo ustanovo pripeljejo velikega, temnopoltega zapornika, obsojenega umora in posilstva dveh mladih deklet.

¹ Iz te besede izhaja tudi frazem: »*To sign your own death warrant*.« (dobesedno prevedeno: podpisati svojo smrtno obsodbo), ki ustreza našemu frazemu »*Pljuvati v lastno skledo*«, kar pa pomeni škodovati samemu sebi oziroma zmanjševati svoj ugled.

2. Steze slave (1957): Prikazana je nesmiselnost in ironija pozicijske vojne v prvi svetovni vojni. Poveljnik enote francoske vojne se mora spopasti z uporom svojih mož in slave željnim generalom, potem, ko del njegove ekipe pade v nemogočem napadu.
3. 12 jeznih mož (1957): Na sojenju za umor v New Yorku, porotniki odločajo o ali je mladenič kriv umora svojega očeta. Odločitev je že skoraj sprejeta, le en član porote je skeptično previden in ostale prisili, da temeljito pretehtajo dokaze, preden sprejmejo prenačljeno odločitev.

Poleg vsebine na televiziji (filmi, nadaljevanke, poročila) pa temo smrtne kazni pogosto zasledimo tudi v glasbi, čeprav se morda, če nismo pozorni na besedilo pesmi, tega sploh ne zavedamo.

Spodaj so napisane najbolj znane pesmi z vsebino o smrtni kazni:

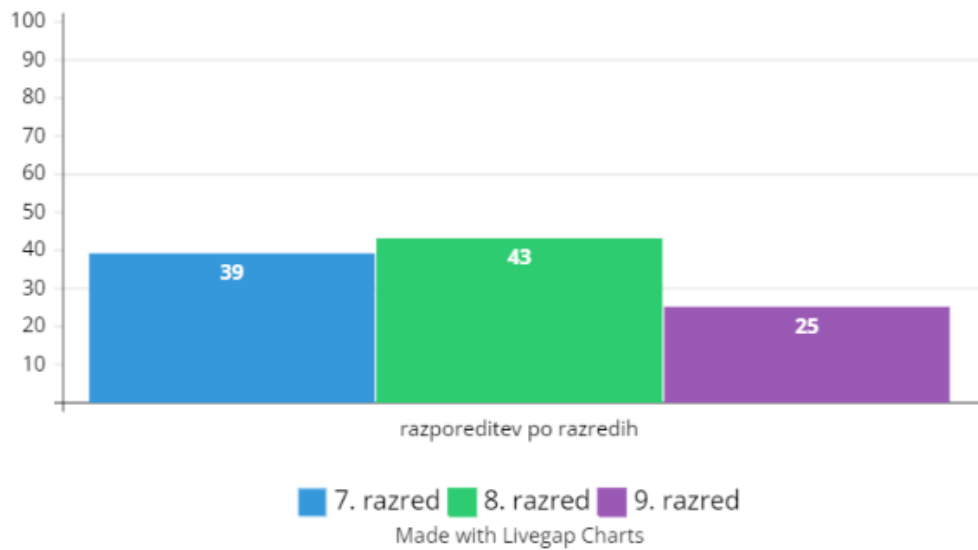
- Elvis Costello – Let Him Dangle
- Nick Cave and the Bad Seeds – The Mercy Seat
- Queen – Bohemian Rhapsody
- David Bowie – Wide Eyed Boy from Freecloud
- Johnny Cash – 20 Minutes To Go
- Bruce Springsteen – Dead Man Walking
- Björk – 107 Steps
- Alanis Morissette - Ironic

5. RAZISKOVALNI/EMPIRIČNI DEL

5.1. MATERIAL IN METODE DELA

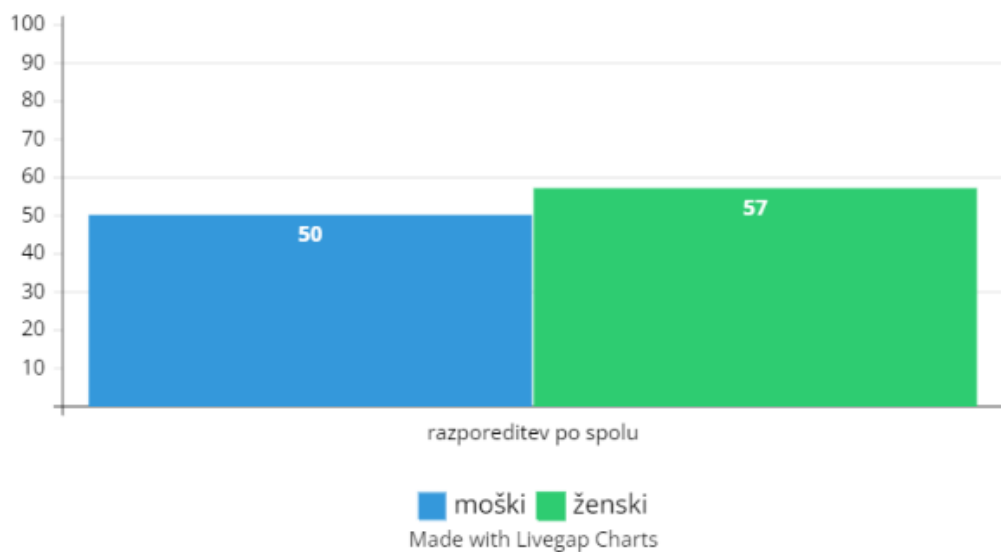
5.1.1. Vzorec

Anketo je rešilo 107 učencev tretje triade osnovne šole oziroma sedmega, osmega in devetega razreda. Slika 1 prikazuje razporeditev učencev po razredih. Anketo je rešilo največ učencev 8. razreda, to je 43 (40%), najmanj pa devetega, to je 25 (24%). Iz sedmega razreda je anketo rešilo 39 učencev (36%).

Sl. 1: razporeditev po razredih

Slika 2 prikazuje razporeditev učencev glede na spol. Anketo je rešilo več žensk- 57 (53%), kot moških- 50 (47%).

Sl. 2: razporeditev po spolu

5.1.2. Postopki zbiranja podatkov

Podatke sem zbirala z anonimnim anketnim vprašalnikom, ki so ga učenci rešili prostovoljno (priloga 1). Vprašalnik je vseboval 10 vprašanj izbirnega tipa (vključena sta tudi vprašanja

o spolu in razredu). Za zbiranje podatkov in izdelavo ankete sem uporabila spletno stran SuperSurvey.

5.1.3. Postopki obdelave podatkov

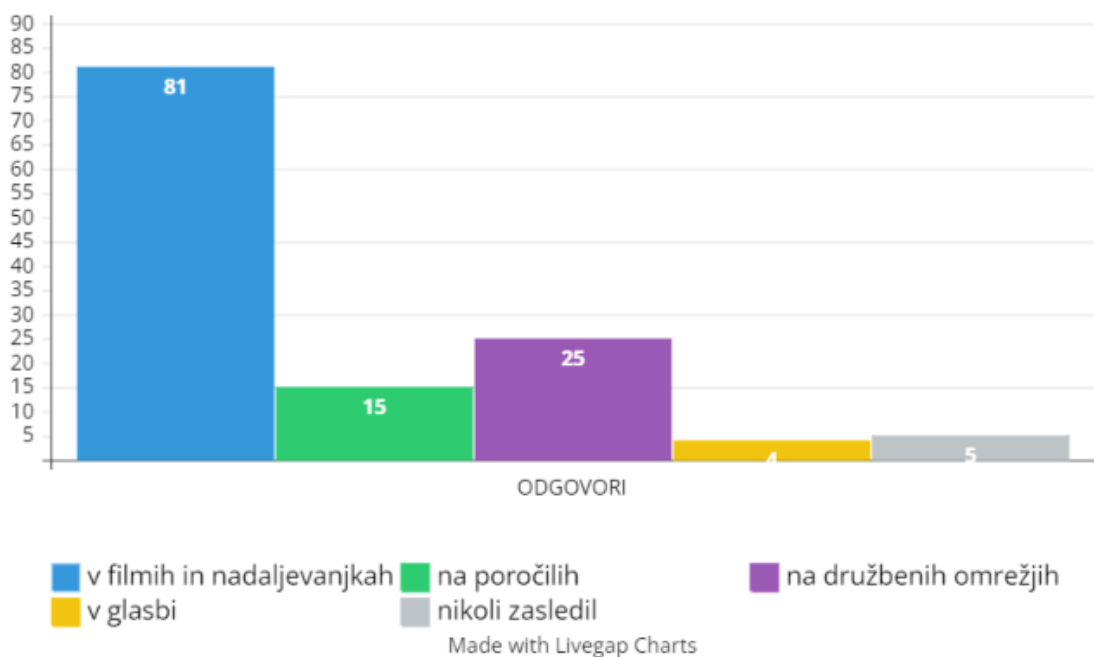
Zbrane podatke sem obdelala s pomočjo spletne strani Livegap Charts.

5.2. REZULTATI

5.2.1. Porazdelitev odgovorov po posameznih vprašanjih

1. Vprašanje: Kje najpogosteje zasledite vsebino o smrtni kazni?

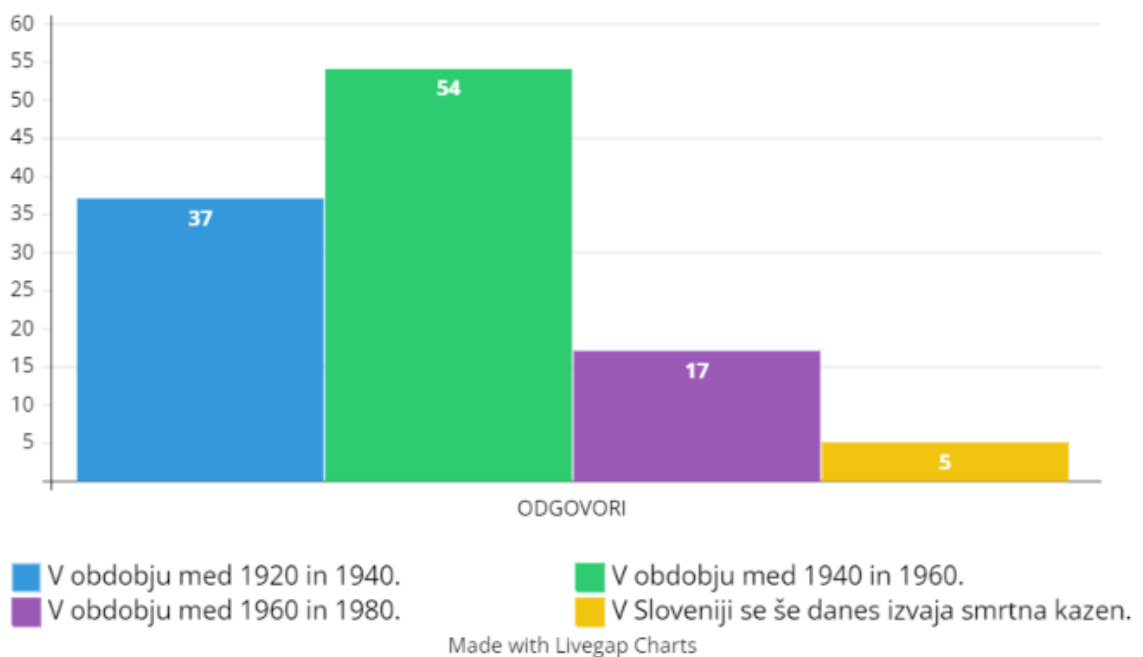
Slika 3 prikazuje razporeditev odgovorov učencev pri tem vprašanju. Največ učencev je izbralo prvi odgovor (*v filmih in nadaljevanjkih*)- 81 (62%), drugi odgovor (*na poročilih*) je izbralo 15 učencev (12%), tretji (*na družbenih omrežjih*) je izbralo 25 učencev (19%), četrti (*v glasbi*) so izbrali 4 učenci (3%), vsebine pa ni nikoli zasledilo 5 učencev (4%).

Sl. 3: razporeditev odgovorov pri prvem vprašanju

2. Vprašanje: Približno v katerem obdobju mislite, da so na območju Slovenije nazadnje izvršili smrtno obsodbo?

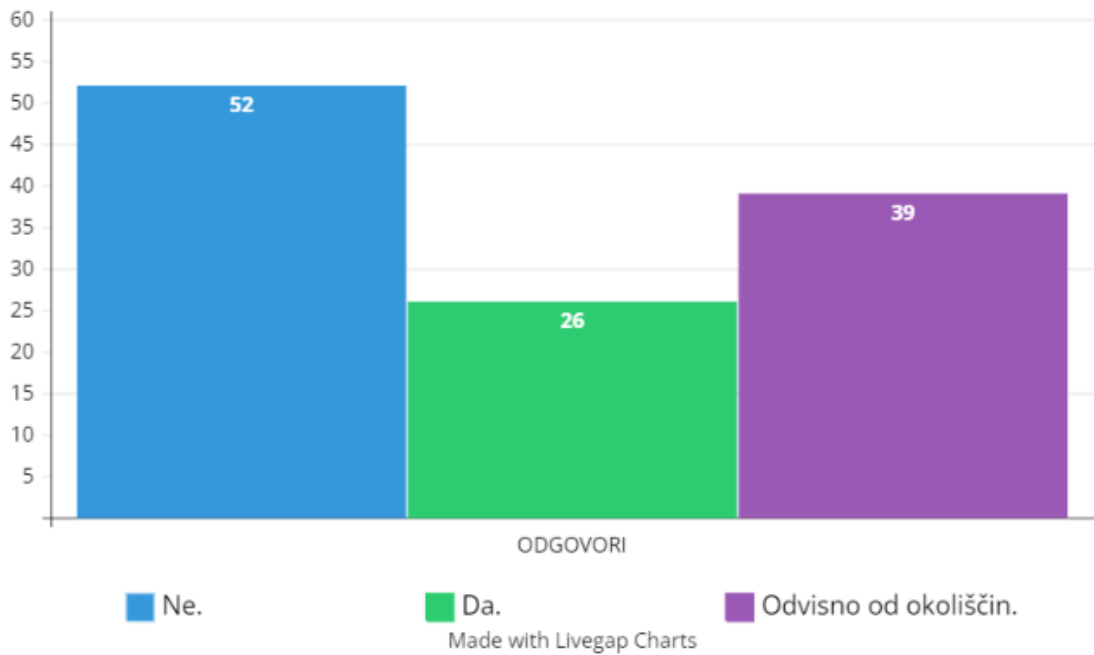
Slika 4 prikazuje razporeditev odgovorov pri drugem vprašanju. Največ učencev je izbralo tretji odgovor (v obdobju med 1940 in 1960)- 54 (48%), najmanj pa peti (v Sloveniji se še danes izvaja smrtna kazen)- 5 (4%). Odgovor med 1920 in 1940 je izbralo 37 (33%) otrok, odgovor med 1960 in 1980 pa 17 (15%) učencev.

Sl. 4: razporeditev odgovorov pri drugem vprašanju.

3. Vprašanje: Ali menite, da je smrtna kazen v ZDA bolj pravična za žrtev in svojce kot dosmrtni zapor, ki ga imamo pri nas?

Slika 5 prikazuje razporeditev odgovorov pri tretjem vprašanju. Največ učencev je izbralo odgovor *Ne.* – 52 (44%), najmanj pa *Da.* – 26 (22%). Odgovor *odvisno od okoliščin* je izbralo 39 (34%) učencev.

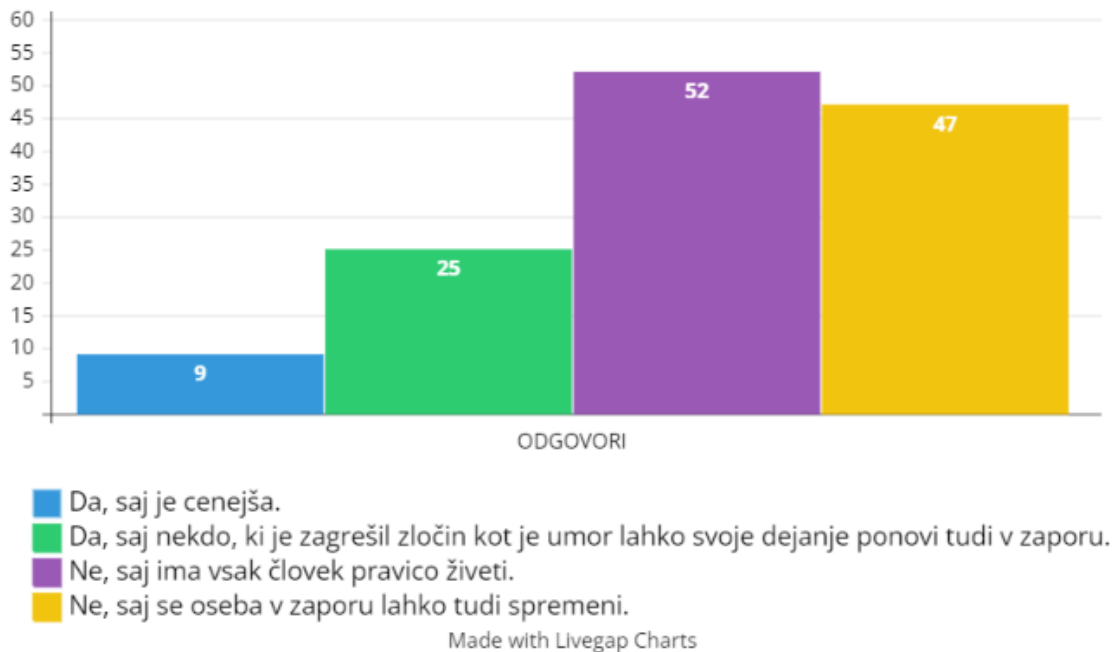
Sl. 5: razporeditev odgovorov pri tretjem vprašanju

4. Vprašanje: Če ste za prejšnje vprašanje izbrali zadnji odgovor, poskusite utemeljiti.

Na to vprašanje se je odzvalo 38 učencev od 39, ki so odgovor izbrali. Najpogostejše utemeljitve so bile, da je zapor manj boleč kot smrtna kazen, da menijo, da ima obsojeni pravico izbrati med zaporom in smrtno kaznijo, odvisno od zločina in zločinca in da je za družino žrtve zapor manj boleč kot smrtna kazen. Presenetil me je odgovor »če ubiješ kakšno pomembno osebo, je smrtna kazen primerna«.

5. Vprašanje: Ali mislite, da je smrtna kazen bolj primerna kot zapor?

Slika 6 prikazuje razporeditev odgovorov pri petem vprašanju. Največ učencev je izbralo odgovor *ne, saj ima vsak človek pravico živeti*- 52 (39%), najmanj pa *da, saj je cenejša*- 9 (7%). Odgovor *da, saj nekdo, ki zagreši zločin lahko svoje dejanje ponovi tudi v zaporu* je izbralo 25 (19%) učencev, odgovor *ne, saj se oseba v zaporu lahko tudi spremeni* pa 47 (35%) učencev.

Sl. 6: razporeditev odgovorov pri petem vprašanju

6. Vprašanje: Ali lahko država »popravi« svojo napako v primeru ugotovitve nedolžnosti obsojenega po njegovi usmrtni?

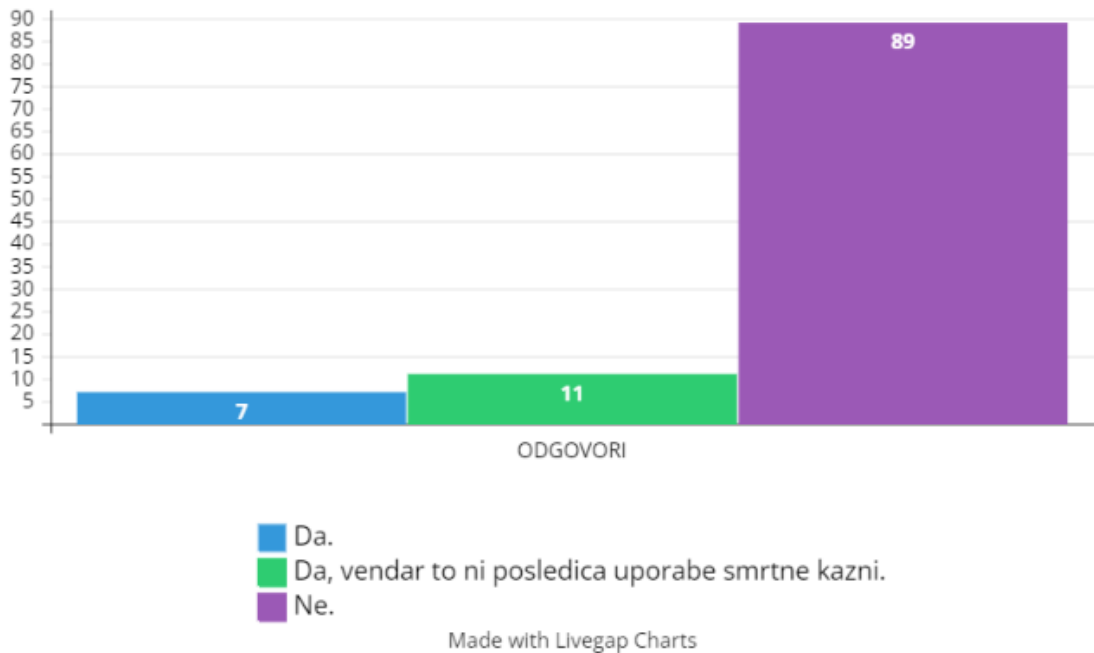
Slika 7 prikazuje razporeditev odgovorov pri šestem vprašanju. Največ učencev je izbralo odgovor *ne, nič kar rečejo ali naredijo umrlemu ne bo vrnilo življenja*- 85 (77%), najmanj pa *da, če družini dajo veliko denarja*- 11 (10%). Odgovor *da, napake se dogajajo, družini se moramo le iskreno opravičiti* je izbralo 14 (13%) učencev.

Sl. 7: razporeditev odgovorov pri šestem vprašanju

7. Vprašanje: Ali mislite, da se v ZDA, zaradi uporabe smrtne kazni dogaja manj hujših zločinov kot pri nas?

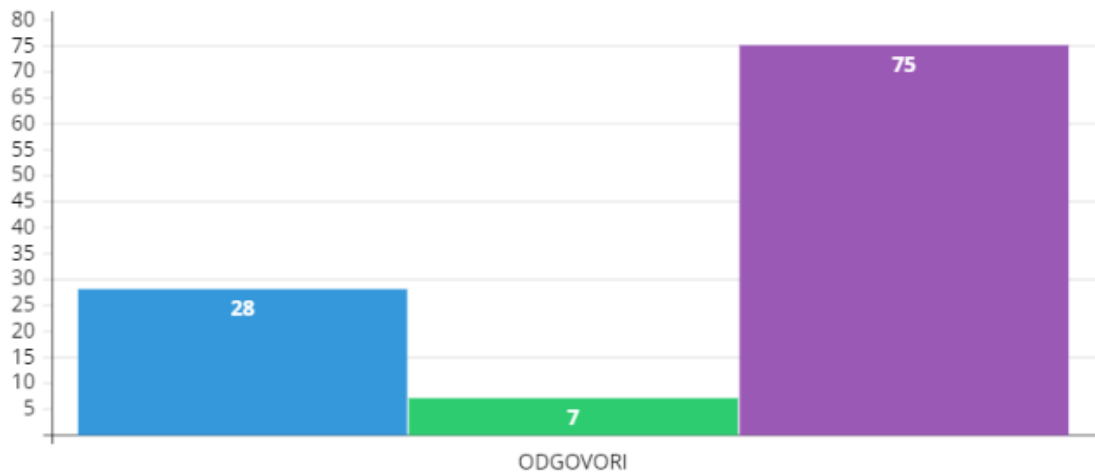
Slika 8 prikazuje razporeditev odgovorov pri sedmem vprašanju. Največ učencev je izbralo odgovor *ne*- 89 (84%), odgovor *da* je izbralo 7 (6%), odgovor *da, vendar to ni posledica smrtne kazni* pa 11 (10%).

Sl. 8: razporeditev odgovorov pri sedmem vprašanju

8. Ali bi se morali v Sloveniji zgledovati po ZDA in drugih državah, ki aktivno uporabljajo smrtno kazen ter jo ponovno uvesti?

Slika 9 prikazuje razporeditev odgovorov pri osmem vprašanju. Največ učencev je izbralo odgovor *ne, zločine ne moremo kaznovati z zločinom*- 75 (68%), najmanj pa odgovor *da, morali bi jo uvesti tudi za zločine kot so rop ali umor nižje stopnje*- 7 (6%). Odgovor *da, ampak le za najhujše zločine* je izbralo 28 (25%) učencev.

- Da, ampak le za najhujše zločine.
- Da, morali bi jo uvesti tudi za zločine kot so rop ali umor nižje stopnje.
- Ne, zločina ne moremo kaznovati z zločinom.

Made with Livegap Charts

Sl. 9: razporeditev odgovorov pri osmem vprašanju

6. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

6.1. RAZPRAVA

S pomočjo ankete sem pridobila veliko podatkov. Večina odgovorov je potrdilo moja pričakovanja, nekateri pa so me presenetili.

6.1.1. Prvo vprašanje

Pri prvem vprašanju (Kje najpogosteje zasledite vsebino o smrtni kazni?), je največ učencev izbralo odgovor »v filmih in nadaljevankah«. To je potrdilo moja pričakovanja. Presenetil pa me je dokaj visok odstotek (19%) pri odgovoru »na družbenih omrežjih«, saj sama te teme na družbenih omrežjih nisem nikoli zasledila. Presenetilo me je tudi, da kar 4% anketiranih ni te vsebine še nikoli zasledilo. Zdi se mi, da to nakazuje, da učenci spremljajo različne vsebine na različnih virih (na televiziji, na družbenih omrežjih ipd.).

6.1.2. Drugo vprašanje

Pri drugem vprašanju (Približno v katerem obdobju mislite, da so na območju Slovenije nazadnje izvršili smrtno obsodbo?) je največ učencev izbralo pravilen odgovor (tj. med 1940 in 1960). Ta je bila, kot sem že omenila v prejšnjem delu naloge, nazadnje izvršena leta 1959. Po mojem mnenju to pomeni, da so učenci ali seznanjeni s podatkom ali pa imajo dokaj dobro časovno predstavo.

6.1.3. Tretje vprašanje

Pri tretjem vprašanju (Ali menite, da je smrtna kazen v ZDA bolj pravična za žrtev in svojce kot dosmrtni zapor, ki ga imamo pri nas?) je največ učencev izbralo odgovor »Ne.«. To sem tudi pričakovala. Zanimivo je, da so bili odgovori pri tem vprašanju dokaj sorazmerno razporejeni. To pomeni, da so se mnenja učencev precej razlikovala.

6.1.4. Četrto vprašanje

Pri četrtem vprašanju so tisti učenci, ki so pri prejšnjem vprašanju izbrali odgovor »odvisno od okoliščin«, utemeljili svojo izbiro. Pri tem odgovoru sem sicer ciljala bolj na odgovore, ki se navezujejo direktno na vidik svojcev žrtve, vendar menim, da so vse utemeljitve vseeno smiselne, zato sem z odgovori zadovoljna. Večina je navedla okoliščine kot so, da je zločinec zločin izvedel nenamerno, da mu je mogoče kdo grozil ipd. Nekateri so utemeljili tudi, da menijo, da ima obtoženec pravico, da izbira med smrtno kaznijo ali dosmrtnem zaporom. Veliko učencev je tudi napisalo, da bi se morali bolj poglobiti, oziroma, da zaenkrat o tem nimajo mnenja. To se mi zdi povsem pričakovano, saj so anketirani stari od 12 do 15 let, tema pa je zelo težka že za odrasle osebe.

6.1.5. Peto vprašanje

Pri petem vprašanju (Ali mislite, da je smrtna kazen bolj primerna kot zapor?) je največ učencev izbralo odgovor »ne, saj ima vsak človek pravico živeti«. To sem tudi pričakovala. Menim, da so mlajše generacije zelo ozaveščene kar se tiče moralnih in etičnih problemov ter varovanja človekovih pravic, kar se mi zdi zelo spodbudno.

6.1.6. Šesto vprašanje

Pri šestem vprašanju (Ali lahko država »popravi« svojo napako v primeru ugotovitve nedolžnosti obsojenega po njegovi usmrtitvi?) je večina učencev izbralo odgovor »ne, nič kar rečejo ali naredijo umrlemu ne bo vrnilo življenja«. Pri tem vprašanju so bili odgovori dokaj enotni. To sem tudi pričakovala.

6.1.7. Sedmo vprašanje

Pri sedmem vprašanju (Ali mislite, da se v ZDA, zaradi uporabe smrtne kazni dogaja manj hujših zločinov kot pri nas?) je večina učencev izbrala odgovor »Ne.«. Tudi pri tem vprašanju so bili odgovori dokaj enotni, kar je bilo tudi tukaj pričakovano. Zdi se mi, da so ZDA dokaj znane tudi po kriminalu, zato sem ta odgovor tudi pričakovala.

6.1.8. Osmo vprašanje

Pri osmem vprašanju (Ali bi se morali v Sloveniji zgledovati po ZDA in drugih državah, ki aktivno uporabljajo smrtno kazen ter jo ponovno uvesti?) je največ učencev izbralo odgovor »ne, zločina ne moremo kaznovati z zločinom«. Pri tem odgovoru sem morda pričakovala, da bo več učencev izbralo odgovor »da, ampak le za najhujše zločine«, sicer pa odgovori kar ustrezajo mojim pričakovanjem.

6.2. ZAKLJUČEK

Smrtna kazen je od vedno bila in bo tudi ostala ena najbolj kontroverznih razprav na svetu.

Poleg moralnih ter etičnih vprašanj je tema burnih razprav tudi iz vidika zagotavljanja poštenega in nepristranskega sojenja, kar je temelj vseh pravosodnih sistemov.

Države, ki smrtno kazen izvajajo, imajo na tem področju tudi bolj razvit in širši besedni zaklad. Naloga se je osredotočala predvsem na razlike v besedišču med (ameriško) angleščino in slovenščino.

Prav tako je ta tematika pogosto prisotna tudi v medijskem svetu ZDA. Posledično smo z njo seznanjeni tudi mi.

Tako pri teoretičnem kot pri eksperimentalnem delu sem ugotovila, da podpora smrtni kazni z leti drastično pada. Menim, da je to posledica ozaveščanja družbe o etiki, morali in varstvu človekovih pravic. V sodobnem svetu je vse več poudarka na enakopravnosti in medsebojnem spoštovanju. Zatorej se pojavlja vprašanje, ali bo smrtna kazen preživela med mlajšimi generacijami, ali bo to le še ena od tem, o katerih se bodo otroci učili pri zgodovini?

S pomočjo ankete sem ugotovila, da je zelo malo naklonjenosti smrtni kazni med učenci tretje triade. Čeprav se bo njihovo mnenje med odraščanjem in nadaljnjim izobraževanjem najverjetneje vsaj malo spremenilo, se mi zdi, da imajo že pri tej starosti precej oblikovano prepričanje o tej, dokaj zahtevni, temi.

Zdi se mi, da je bilo raziskovanje uspešno, saj sem potrdila večino svojih pričakovanj, izvedela pa sem tudi veliko novega.

7. SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE

POGLAVJE SMRTNA KAZEN IZ ZGODOVINSKEGA IN VERSKEGA VIDIKA-
POVZETO S SPLETNIH STRANI:

- Death Penalty Information Center (2023-2-20): Religion URL: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/religious-statements>
- Exhibits (2023-2-20): RELIGION URL: <https://exhibits.lib.unc.edu/exhibits/show/capital-punishment/controversies/religion>
- Fiacat (2023-2-20): Evolution of the Christian position on the death penalty URL: <https://www.fiacat.org/en/aboutus/a-christian-movement/2019-the-evolution-of-the-christian-position-on-the-death-penalty>
- Death Penalty Information Center (2023-2-20): Early history of the death penalty URL: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/early-history-of-the-death-penalty>

POGLAVJE ZAGOTAVLJANJE PRAVIČNEGA SOJENJA- POVZETO S SPLETNIH
STRANI:

- Death penalty project (2023-21-2): Acces to justice in capital cases URL: <https://deathpenaltyproject.org/access-to-justice-in-capital-cases/>
- United Nations (2023-21-2): Safeguards guaranteeing protection of the rights of those facing the death penalty URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/safeguards-guaranteeing-protection-rights-those-facing-death>

POGLAVJE UPRAVIČENOST UPORABE SMRTNE KAZNI- POVZETO IZ SPLETNIH
STRANI:

- University of Michigan journal of law reform (2023-21-2): The incremental retributive impact of a death penalty over life without parole URL: <https://files.deathpenaltyinfo.org/legacy/documents/RadeletRetributiveImpactStudy.pdf>
- Jones and Bartlett learning (2023-22-2): Retribution URL: https://samples.jbpub.com/9781449605988/05988_ch01_mandery.pdf

POGLAVJE USTREZNOST UPORABE SMRTNE KAZNI- POVZETO IZ SPLETNIH
STRANI:

- National constitution center (2023-23-2): The eight amendment URL: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/amendments/amendment-viii/clauses/103>

- ProCon (2023-23-2): Should the death penalty be legal? URL: <https://deathpenalty.procon.org/>
- Death Penalty Information Center (2023-23-2): Methods of execution URL: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>

POGLAVJE IZJEME PRI UPORABI SMRTNE KAZNI - POVZETO IZ SPLETNIH STRANI:

- Death Penalty Information Center (2023-25-2): Juveniles URL: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/juveniles>
- Death Penalty Information Center (2023-25-2): Intellectual disability URL: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/intellectual-disability>
- Legal Information Institute (2023-26-2): 18 U.S. Code § 3596 - Implementation of a sentence of death URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3596>

POGLAVJE BESEDIŠČE POVZETO IZ SPLETNE STRANI:

- Thesaurus (2023-27-2): Death sentence synonyms URL: <https://www.thesaurus.com/browse/death%20sentence>
- Cambridge Dictionary (2023-27-2): Death row URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/death-row>
- Cambridge Dictionary (2023-27-2): Death warrant URL:
- Socratic Q&A (2023-27-2): The difference between capital punishment and death penalty URL: <https://socratic.org/questions/what-s-the-difference-between-capital-punishment-and-the-death-penalty>

POGLAVJE MEDIJI POVZETO IZ SPLETNE STRANI:

- IMDb (2023-28-2): DEATH ROW MOVIES URL: <https://www.imdb.com/list/ls097480697/>

8. PRILOGE

8.1. PRILOGA 1

Pozdravljeni,

sem Zara, učenka 9. razreda. Pri predmetu angleščina delam raziskovalno nalogo na temo smrtne kazni in bi vas prosila, da rešite spodnjo anketo. Ta vam bo vzela le nekaj minut.

Če je le možno vas prosim, da jo rešite najkasneje do 23.2.

Najlepša hvala za sodelovanje.

1. Izberite spol
 - A. Moški
 - B. Ženski

2. Izberite razred
 - A. 7. razred
 - B. 8. razred
 - C. 9. razred

3. Kje najpogosteje zasledite vsebino o smrti kazni?
 - A. V filmih in nadaljevankah
 - B. Na poročilih
 - C. Na družbenih omrežjih
 - D. V glasbi
 - E. Te vsebine nisem nikoli zasledil/a

4. Približno v katerem obdobju mislite, da so na območju Slovenije nazadnje izvršili smrtno obsodbo?
 - A. V obdobju med 1920 in 1940.
 - B. V obdobju med 1940 in 1960.
 - C. V obdobju med 1960 in 1980.
 - D. V Sloveniji se še danes izvaja smrtna kazen.

5. Ali menite, da je smrtna kazen v ZDA bolj pravična za žrtev in svojce kot dosmrtni zapor, ki ga imamo pri nas?
 - A. Da.
 - B. Ne.
 - C. Odvisno od okoliščin.

6. Če ste za prejšnje vprašanje izbrali zadnji odgovor, poskusite utemeljiti.

7. Ali mislite, da je smrtna kazen bolj primerna kot zapor?

- A. Da, saj je cenejša.
 - B. Da, saj nekdo, ki je zagrešil zločin kot je umor lahko svoje dejanje ponovi tudi v zaporu.
 - C. Ne, saj ima vsak človek pravico živeti.
 - D. Ne, saj se oseba v zaporu lahko tudi spremeni.
8. Ali lahko država »popravi« svojo napako v primeru ugotovitve nedolžnosti obsojenega po njegovi usmrtnitvi?
- A. Da, če družini dajo veliko denarja.
 - B. Da, napake se dogajajo, družini se morajo samo iskreno opravičiti.
 - C. Ne, nič kar rečejo ali naredijo umrlemu ne bo vrnilo življenja.
9. Ali mislite, da se v ZDA, zaradi uporabe smrtne kazni dogaja manj hujših zločinov kot pri nas?
- A. Da.
 - B. Da, vendar to ni posledica uporabe smrtne kazni.
 - C. Ne.
10. Ali bi se bi morali v Sloveniji zgledovati po ZDA in drugih državah, ki aktivno uporabljajo smrtno kazen ter jo ponovno uvesti?
- A. Da, ampak le za najhujše zločine.
 - B. Da, morali bi jo uvesti tudi za zločine kot so rop ali umor nižje stopnje.
 - C. Ne, zločina ne moremo kaznovati z zločinom.